

'Sobre la marxa'

Art i paisatge

Una de les característiques de l'art del nostre país ha estat la influència del paisatge en la creació, fins i tot en èpoques tan tremendament urbanes i agressives amb la natura com l'actual. Hi podem traçar diverses relacions: Renaixença i ruralisme, romanticisme i ruïnes, exaltació del paisatge i modernisme, l'Escola d'Olot com a referent, paisatges bucòlics i noucentisme, o accions conceptuals a la natura, passant pel surrealisme de Dalí i Miró, completament arrelat al paisatge català en la línia nord/sud.

Cinema i natura

Sembla com si el cinema hagués pres el relleu de l'interès de les arts plàstiques per la natura i el paisatge. Ho ha fet el cinema d'autor més rar i particular d'aquest país, però també el que destaca per posar de relleu altres valors que els de la indústria cultural. Recordem alguns d'aquests films, com *Pau i el seu germà* (2011), de Marc Recha, una tendència que ha anat a l'alça al mateix temps que la recerca d'una naturalitat en el fer dels personatges, bandejant l'afectació dels actors, com és el cas d'Albert Serra i el seu film *Honor de cavalleria* (2006), conegut com el Quixot català, en què es retroba l'atmosfera salvatge del paisatge català, dels camps, del bosc, el so dels insectes o la petjada sobre el rostoll, que repeteix en la seva darrera pel·lícula, *Història de la meva mort* (2013), des de la nocturnitat i des d'un paisatge més allunyat que el nostre.

L'home autòcton

Ara, a aquest panorama, cal afegir-hi un jove realitzador que va a la recerca dels valors humans autòctons, purs, incontaminats, de l'ésser singular a la Catalunya d'avui des del documental. És Jordi Morató, que després del curtmetratge *Camí de terra* (2012), on entrevista un pagès català de la plana de Vic que encara cultiva segons la tradició i no es treu per a res la barretina, fins al llargmetratge documental *Sobre la marxa* (2014), que s'acaba de presentar al Festival de Cinema d'Autòcton. Tracta de l'experiència de Josep Pujula, en *Garrell*, de Castellfollit de la Roca, que ha construït al costat de la carretera, prop d'Argelaguer, un laberint de troncs i habitacles per a animals, en un intent de reconstruir la seva infantesa al bosc. La vida del salvatge enfront de la barbàrie de la civilització i la construcció d'una de les obres d'art brut més ben considerades del món. Morató ha sabut aprofitar el material documental filmat en pla *amateur* per un noi de catorze anys, hi ha afegit el seu registre de collita pròpia i ha sabut respectar el caràcter pur i lúdic del personatge per fer-nos-el arribar amb tota la seva força i primitivisme, posant de relleu tant el seu egoisme com el seu altruisme. *

Un obrer de l'art

A Martí Anson (Mataró, 1967) no li interessa l'obra d'art com a objecte final. Tant és així que acostuma a deixar-la inacabada. El que el fa trempar de veritat és l'acció de fer-la i, durant el procés, que eternitza, haver d'afrontar coses imprevisibles, incoherents, fins i tot insensates. Anson és un artista constructor. Un obrer de l'art. S'arromanga i es deixa la pell en projectes que exigeixen un sobreesforç físic, i no cal dir que mental. Li hem vist fer de tot: la rèplica d'una fàbrica de farina de Mataró a la Biennal de Santa Fe, un veler al bell mig del claustre del centre d'art Santa Mònica, un apartament dins de la galeria Toni Tàpies...

La desgràcia, o més aviat la gràcia, de les seves propostes és que sempre flirtegen amb una idea d'absurd, de ridícul i d'inservible que desconcerta les expectatives del públic, que de cap de les maneres no espera trobar-se un bany que

furguen en la raó de ser de l'art i en la seva hipotètica manca d'utilitat en un món d'ànima tan materialista.

Ho podem dir d'una altra manera: fer art és, per a Anson, explicar una història. Ara ens en narra una de nova al Nivell Zero de la Fundació Suñol vinculada a una experiència de la seva pròpia vida. Té a veure amb el seu pare, Joaquim Anson, un home que sense cap formació ni coneixements d'arquitectura ni de disseny es va atrevir als anys seixanta a fabricar mobles de manera altruista i dins d'un grup cooperativista, d'ajuda entre la gent, i, fins i tot, va edificar una modesta casa de vacances per a la seva família en un poblet de la Garrotxa. Anson fill ha construït una còpia de la llar, de 50 m², al pati de la Suñol, per homenatjar la saviesa constructiva popular i l'esperit de modernitat espontània del seu pare, que sense pretensió intel·lectual va entroncar amb l'ideari del moviment del Gacpac i dels seus hereus. Un Coderch anònim que amb el seu petit gest, polític tot i no ser-

Vida!

Dins de la casa de vacances de Martí Anson hi passarà de tot els pròxims mesos. Fins al 6 de setembre, quan es desmuntarà, hi deixaran la seva petjada pintors (Ramus Nilausen just hi acaba de penjar les seves obres), arquitectes i ballarins. Frederic Montornès és el comissari d'aquest paquet d'activitats que insuflaran vida a l'arquitectura.

fa de rebedor d'un piset amb passadissos que no condueixen enlloc, ni un vaixell que mai no podrà navegar perquè ha quedat empresonat dins de l'edifici on s'ha construït: el problema és que Anson el va fer cinc centímetres més gran que la porta de sortida.

Les expectatives del públic vol dir el sentit comú, el que és previsible, comprensible i digerible, i això és, justament, el que desafia l'art del murri mataroní. El que ell pretén és capbussar-nos en una dimensió amb més matisos en què hi ha un duel entre allò real i allò ideal, entre èxit i fracàs, entre el possible i l'impossible. I aquest combat, amb tots els interrogants i les paradoxes que genera, és l'obra, més enllà del resultat. Interrogants i paradoxes que

ne conscient, contrarestava la paralítica dictadura franquista.

Anson va construir per primer cop la casa de vacances de la seva infantesa –de memòria, no hi ha plànols ni res que s'hi assembla– l'any passat al Palais de Tokyo de París. Va presentar la intervenció com si fos un pavelló català, tot enllaçant irònicament amb els orígens d'aquest edifici alçat per a la glòria nacional de l'Exposició Internacional del 1937. El pressupost era tan mins que no va poder-hi posar ni la teulada. Un pavelló d'estar per casa, mai millor dit. A la Suñol sí que en té, de teulada, però no es facin il·lusions: la casa segueix estant a mig fer. Hi falta de tot: finestres, portes, els interiors... Potser tindrà més recorregut i l'artista hi podrà anar afegint nous elements. Qui ho sap. Li importa ben poc. Ell la història ja ens l'ha explicat. *

Martí Anson, dins de la casa de 50 m² que ha construït al pati de la Fundació Suñol
ALBERT SALAMÉ